

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1943 kl. 12 m.

*Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 9,
i anledning av väckt motion om åstadkommande av
ökad möjlighet för tjänsteman att vinna befordran
inom annat verk än det han tillhör.*

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 192, av herr *Holmbäck* har yrkats, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om att efter vederbörlig utredning regler utfärdas som åstadkomma att i större mån än nu är fallet befordringar av tjänstemän äga rum från ett verk till annat.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden över motionen från skolöverstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen samt berett tjänstemännens centralorganisation, statstjänarekartellen och Sveriges yngre juristers förening tillfälle att avgiva yttranden över densamma. Yttranden.

Skolöverstyrelsen uttalar tveksamhet om möjligheten av att åvägbringa samarbete i befordringsfrågor mellan olika förvaltningar på sätt som förekommer mellan universiteten vid tillsättning av sakkunniga för de akademiska konkurrenserna. Förutsättningarna för ett sådant samarbete äro knappast lika gynnsamma vid de centrala ämbetsverken som vid universiteten. Sannolikt är likväl att samarbetet, vilken gestalt det än må förlänas, komme att verka utjämnande, så att tjänstemännen i ämbetsverk, där antalet ordinarie tjänstemän är förhållandevis obetydligt, skulle erhålla ökade befordringsmöjligheter. Överstyrelsen, som givit styrelsen för verkets personalförening tillfälle att yttra sig i frågan, varvid en utredning i motionens syfte livligt tillstyrks, betraktar en utredning i frågan som önskvärd.

Riksförsäkringsanstalten påpekar inledningsvis att icke blott inom de mindre verken befordringsutsikterna kunna vara mycket ogynnsamma. Även vid större förvaltningar, exempelvis riksförsäkringsanstalten, blir medelåldern för befordran av högre befattningshavare anmärkningsvärt hög, och av c:a 480 befattningshavare äro endast 225 ordinarie. Möjligheterna i allmänhet för tjänsteman att vinna befordran till befattning i annat verk än det han tillhör äro i viss mån begränsade, men detta har sin grund bl. a. däri att svårighet i regel möter för ett verk att i avseende på skicklighet jämföra sökande utom verket med egna befattningshavare. Att lämna utomstående företrädare huvudsakligen på grund pappersmeriter skulle kunna medföra allvarliga nackdelar för arbetet inom verket. Gällande bestämmelser kunna icke sägas formellt sett hindra den cirkulation mellan de

särskilda förvaltningarna, som motionären förordar. Att Kungl. Maj:t skulle utfärda regler för ämbetsverken att vid sidan av regeringsformens föreskrift om förtjänst och skicklighet iakttagas som grund för befordran kan icke vara lämpligt eller riktigt. Att som motionären tänker sig ett antal av de mindre verken i befordringsavseende skulle sammanföras, så att förord till lediga tjänster inom förvaltningarna ifråga gäves av en befordringskommission, skulle vara stridande mot de principer för fri befordran, som hitintills gällt inom statsförvaltningen. Därest en befordringskommission skulle inrättas torde man ej komma ifrån att kommissionen måste få befogenhet beträffande samtliga statliga verk, och att detta skulle bli mycket tyngande för tillsättning av tjänster inom statsförvaltningen är uppenbart. Ehuru riksförsäkringsanstalten finner syftet med motionen förtjäna allt beaktande måste anstalten av anförda skäl ställa sig tveksam till frågan om en utredning i ämnet skulle kunna vara till något gagn.

Även *pensionsstyrelsen* ifrågasätter om tillräckliga skäl föreligga för igångsättande av en utredning i ämnet. Gällande befordringsprinciper medgiva att de dugliga tjänstemännen vinna befordran från ett verk till annat, ehuru naturligt nog befordran i regel sker inom det egna verket. Styrelsen vill icke förneka att större svårigheter till cirkulation yppa sig då det gäller tjänstemän, som äro mindre dugande. Dessa svårigheter torde emellertid icke kunna bemästras genom inrättande av en befordringskommission.

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) instämmer för sin del i de av motionären anförda synpunkterna och tillstyrker motionärens förslag.

Statstjänarekartellen anser icke uteslutet att en utredning skulle ge vid handen att det vid de mindre statsverken skulle finnas möjlighet att genom en cirkulation framskapa mera tillfredsställande befordringsförhållanden och har intet att erinra mot att frågan utredes för de mindre verkens vidkommande. Kartellen förutsätter att motionären icke avser att utredningen skulle omfatta jämväl statens affärsväsende verk, vid vilka personalen över lag måste genomgå en för tjänsten grundläggande yrkesutbildning.

Sveriges yngre juristers förening tillstyrker livligt att en utredning i frågan kommer till stånd, dock icke med det begränsade syfte motionären angivit. Föreningen anser icke som motionären att den procedur, som i Sverige tillämpas vid befordringar inom statsförvaltningen, i allmänhet ger rättvisa. Utfärdade föreskrifter i fråga om anställningsformer och avlöning — i varje fall i vad dessa beröra icke-ordinarie personal — reglera icke förhållandena på ett tillfredsställande sätt, vilket även påtalats av statsrevisorerna år 1941. Vad beträffar exempelvis personal med amanuensgöromål är sådan personal placerad i alla lönegrader från 10:e till 18:de. Normer för dylik personals första placering i lönegradssystemet saknas helt. Än mera påtagliga äro de missförhållanden, som komma till synes inom respektive verk i fråga om befattningshavarnas inbördes löneplacering. Sålunda före-

kommer det synnerligen ofta att samtidigt som tingsmeriterade juris kandidater vinna anställning som extra tjänstemän i 13:de och än lägre lönegrader, personer med examen från Stockholms tekniska institut och andra ej ens med gymnasier jämställda läroanstalter omedelbart placeras i 17:de och högre lönegrader. Enklaste sättet att avhjälpa de av motionären och föreningen påtalade missförhållandena synes vara att bestämmelser utfärdas om en viss av anställningstidens längd beroende beföringsgång för befattningshavare inom den statliga förvaltningen.

De svårigheter, som göra sig gällande för tjänsteman att vinna befordran inom annat verk än det han tillhör, inskränka sig icke endast till de mindre verken. Önskligt vore att ökade möjligheter till cirkulation kunde beredas tjänstemännen, men det är uppenbarligen icke lätt att realisera motionärens tankegång genom att utfärda andra bestämmelser än nu gällande eller genom att inrätta en för ett antal mindre verk gemensam beföringskommission, som skulle ge förord till befordran inom de olika till samarbetet anslutna verken. Det torde ligga i sakens natur att när det gäller beföringar till poster, där erfarenhet inom vederbörande verk tillmätes betydelse, man inom verket hellre ser att tjänsteman, som äger sådan erfarenhet, vinner befordran än att en tjänsteman från annat verk ges företräde. När det gäller tjänstemän, som besitta särskilt goda kvalifikationer för en ledig tjänst, utgöra gällande bestämmelser icke hinder för en överflyttning. Regeringsformens föreskrift om förtjänst och skicklighet som grund för befordran och rätten till överklagning ge garantier mot mannan i beföringsärenden. Utskottet anser visserligen att syftet med motionen är behjärtansvärt men finner det tveksamt om den begärda utredningen i ämnet skulle kunna leda till åtgärder som till godosåge de av motionären framförda synpunkterna och icke samtidigt skapade nya olägenheter eller missförhållanden.

Utskottet.

Med vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 maj 1943.

På utskottets vägnar:

HERMAN ERICSSON.

Närvarande: herrar *Ericsson, Carlström, Leander, Caap, Fahlander, Lodenius och Petersson.*